

дистрибутивних економічних заходів, покликаних сприяти ідеї загального добробуту серед громадян, також слід вважати виключення можливості формування соціально-економічно відчуженої групи людей, що даватиме психологічний комфорт всьому населенню.

Література:

1. Рудоміно-Дусятська О.В. Благополуччя людини як проблема сучасного людинознавства. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2018. Том VII. Екологічна психологія. Випуск 46. С. 91–102.

2. Conable, J. E., Newman, J., & Olsson, I. (2024). Understanding the Dynamics of Life Satisfaction in the Swedish Welfare State: A Multifaceted Analysis Integrating Quantitative, Qualitative, and Discourse Approaches. *Journal of Social Science Studies*, 11(1), 34–54. <https://doi.org/10.5296/jsss.v11i1.21793>

3. Radio Sveriges, (2014, May 16). Bara ett parti driver 6 timmars arbetsdag. URL: <https://www.sverigesradio.se/artikel/bara-ett-parti-driver-6-timmars-arbetsdag>

4. Radio, Sveriges, (n.d.). Banning bosses from contacting workers after hours not for Sweden, organisations say. URL: <https://www.sverigesradio.se/artikel/banning-bosses-from-contacting-workers-after-hours-not-for-sweden-organisations-say>

5. Trägårdh, L. (1990). Swedish model or swedish culture? *Critical Review*, 4(4), 569–590. <https://doi.org/10.1080/08913819008459622>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-496-5-13>

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ФЕНДОМНИХ СПІЛЬНОТАХ: АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ

Хорошун Катерина Юріївна

*аспірантка кафедри психології особистості та соціальних практик,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Фендом, як соціальне утворення, набуває більшої популярності серед молоді по всьому світу. Об'єднання навколо певного об'єкта масової культури дозволяє молодим людям знаходити однодумців, відчувати приналежність до спільноти та задовольняти потребу в

соціальної взаємодії. Фендами стають простором, де можливо виражати свої емоції, ділитися думками та почуттями, а також розвивати творчі здібності та формувати суб'єктивне задоволення від життя.

Однак, вплив фендомів на психологічне благополуччя залишається недостатньо вивченим. Метою дослідження є теоретичний аналіз феномену психологічного благополуччя учасників фендомів та виокремлення ключових факторів, що впливають на нього. Це дослідження є актуальним, зокрема через перебування людини в умовах невизначеності сучасного світу. Фендом створює структуру, яка є передбачуваною та безпечною, а отже допомагає витримувати невизначеність.

Психологічне благополуччя ми розглядаємо як багатовимірне поняття, що охоплює задоволення життям, позитивні емоції, життєву мету та сенс життя. Воно включає в себе когнітивні, емоційні та соціальні аспекти. Ключовими складовими благополуччя є: щастя, позитивний афект, задоволеність власним життям, суб'єктивне благополуччя [4, с. 97]. Хоча феномен психологічного благополуччя переживається індивідуально кожною людиною, проте формуватися може під впливом референтної групи, до думки якої людина прислухається. Фендом, як референтна група, характеризуються сильним почуттям ідентичності (Н. Tajfel, J. C. Turner), соціальної підтримки та соціального капіталу (який за Р. Патнемом сприяє соціальній інтеграції та формуванню соціальних зв'язків), яке може стати підґрунтям формування психологічного благополуччя.

Загалом на психологічне благополуччя учасників фендомних спільнот впливають кілька ключових факторів. Ці елементи сприяють створенню сприятливого середовища, яке зумовлює формування емоційної стійкості, а також надійного та позитивного зв'язку між членами фендому.

Отже, ключовими факторами, які впливають на формування психологічного благополуччя учасників фендомів є:

– Соціальна взаємодія – системи взаємозумовлених соціальних дій учасників, що пов'язані циклічною причинною залежністю. Такими взаємодіями є особиста діяльність учасника фендому, наприклад, залучення до косплею та відвідування заходів, які створили інші учасники фендому. Така активність значно покращує добробут, сприяє формуванню та зміцненню соціальних зв'язків, а також формує новий соціальний досвід [2, с. 57]. Також сприяє соціальному розкриттю та особистій взаємодії, покращуючи загальне самопочуття порівняно з шанувальниками, які не займаються косплеєм (Connor E. Leshner, Stephen Reysen, Courtney N. Plante). Ще однією важливою та сучасною складовою є Інтернет-взаємодія учасників фендому. Віртуальні взаємодії, особливо під час соціальної

ізоляції, можуть полегшити переживання самотності та посилити почуття спільності, позитивно впливаючи на психічне здоров'я [3, с. 6]. Також Інтернет-середовище та соціальні мережі полегшують процес поширення деяких фендомів по світу.

– Культура об'єднання – як сукупність норм, цінностей, практик та традицій, що об'єднують групу людей та є основою формування відчуття приналежності та визначає характер взаємодії між членами фендому. В цій культурі формується незасуджуюче середовище (nonjudgmental fandom culture) як безпечний простір де учасники відчують себе прийнятими [1, с. 67], що має вирішальне значення для психологічного благополуччя (Chrisha Anderson, K.V. Van Asselt, Bradley J. Willis). Також багато учасників використовують свою участь у фендомах як спосіб впоратися зі стресом та емоційними викликами. Фендом як механізм подолання та корегування отриманого негативного досвіду сприяє емоційній підтримці та посиленню психологічної стійкості його учасників (Stephen Reysen).

– Ідентифікація з фендомом – це процес, за допомогою якого людина визначає себе як частину певної фан-спільноти. Формування почуття «свої-чужі», емоційного зв'язку як з іншими учасниками фанатського об'єднання так й зі спільним об'єктом захоплення (Vincent Raquin, Courtney N. Plante, Elizabeth Fein). Сильна ідентифікація з фендомом корелює з вищим психологічним благополуччям, оскільки сприяє формуванню дружби та зв'язкам зі спільнотою (S. Reysen, C.N. Plante, S.E. Roberts, K.C. Gerbasi). Цей механізм може сприяти розвитку соціальних навичок, підвищенню самооцінки та самоповаги, а також забезпечити емоційну підтримку, але надмірна ідентифікація може призвести до соціальної ізоляції, залежності та інших проблем.

Проаналізувавши ці ключові фактори ми можемо сказати, що фендоми за своєю сутністю покликані задовольняти базові соціально-психологічні потреби людини, такі як потреба у приналежності, підтримці, самовираженні та емоційній близькості. Вони стають місцем, де люди можуть знайти однодумців, відчути себе прийнятими та реалізувати свій творчий потенціал. Але не варто відкидати й той факт, що фендоми, не зважаючи на їх значні психологічні переваги, можуть призвести до негативного досвіду. Цей досвід може мати форму неприйняття, виключності або токсичності у певних групах, що може негативно вплинути на психічне здоров'я та благополуччя. Розуміння цієї динаміки має важливе значення для сприяння формування здорового середовища фендому.

Особливості вияву психологічного благополуччя в різних фендомах залежать від реляційної динаміки, спільного досвіду та часу перебування в контексті фендому.

Теоретичний аналіз феномену психологічного благополуччя учасників фендомів дозволяє виявити складні механізми впливу фан-спільнот на психічне здоров'я. Подальші емпіричні дослідження мають бути спрямовані на вивчення конкретних факторів, що впливають на психологічне благополуччя учасників різних типів фендомів та на розробку програм підтримки для учасників фендомів.

Література:

1. Anderson C., Van Asselt K., Willis B. Women in Online Science Fiction Fandoms: Psychological Well-Being. *Journal of Counseling Research and Practice*. 2022. Vol. 7, no. 2. P. 63–89.
2. Fandom identification and in-person activities as mediators of the association between cosplay and psychological well-being / C. E. Leshner et al. *Journal of Fandom Studies, The*. 2024. Vol. 12, no. 1. P. 59–76.
3. Kim M. S., Wang S., Kim S. Effects of Online Fan Community Interactions on Well-Being and Sense of Virtual Community. *Behavioral Sciences*. 2023. Vol. 13, no. 11. P. 897.
4. Яковенко О. В. Психологічне благополуччя як особистісний феномен. Науково-практична конференція «Особистість у просторі проблем ХХІ століття» : програма і матеріали, 25 лютого 2021 року, Київ, Україна / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ : НаУКМА, 2021. С. 97–100.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-496-5-14>

РОЛЬ САМОСВІДОМОСТІ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ БЛАГОПОЛУЧЧІ ЧОЛОВІКІВ З АЛКОГОЛЬНОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ

Чернявська Наталя Володимирівна

аспірант кафедри загальної психології,

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Алкогольна залежність належить до найпоширеніших видів адиктивної поведінки, яка суттєво впливає на психологічне благополуччя людини. Важливим фактором у процесі подолання залежності є рівень самосвідомості, що визначає здатність особистості до саморефлексії, критичного осмислення власного стану та прийняття